

Van belasting- tot kies- hervorming: voor wie?(*)

Jan Renders

Als het ACW een beleid beoordeelt, dan zijn de twaalf fundamentele doelstellingen van de christelijke arbeidersbeweging onze gids. Het is niet de bedoeling om hier nu, aan de hand van een aftoetsing aan ons programma, het gevoerde beleid stap voor stap te analyseren.

Ik zou vooral willen ingaan op twee vragen die voor de christelijke arbeidersbeweging van groot belang zijn:

- hoe sociaal is de gevoerde sociaal-economische politiek?
- hoe doeltreffend is het beleid ter versterking van de democratie?

SOCIAAL-ECONOMISCH

De sociaal-economische politiek van de uitredende regering ligt vervat in het begrip 'actieve welvaartsstaat'. Het gaat uit van de redenering dat de staat door activering voor welvaart zorgt. Want door mensen aan werk te helpen, stijgen de inkomsten en dalen de uitgaven van de sociale zekerheid. En door het aantal uitkeringstrekkers te verminderen,

komen middelen beschikbaar om de uitkeringen te verhogen.

Dat lijkt ook óns een logische en aantrekkelijke redenering. De actieve welvaartsstaat houdt de belofte in zich van meer tewerkgestelden, minder bestaansonzeker en hogere uitkeringen. Zo'n vooruitzicht, daar juichen we voor. Maar de huidige realiteit is helaas anders.

- De werkloosheid daalt niet, maar stijgt. De economische malaise heeft in de afgelopen weken geleid tot een recordverlies aan jobs. Sinds begin december 2002 gingen er bij collectieve ontslagen bijna vierduizend jobs verloren. Of, een tempo van honderd weggevalen jobs per dag! Vooral jongeren zijn daar op dit ogenblik de dupe van.
- Ook de bestaansonzekerheid daalt niet. Integendeel. De werk- en inkomensonzekerheid is voor heel wat mensen toegenomen.
- De sociale uitkeringen zijn amper gestegen, zeker niet aangepast, laat staan gekoppeld aan de welvaart. Het leefloon werd verhoogd met slechts 4%, waar volgens alle berekeningen een stijging van 10% een pure inhaalbeweging zou betekenen voor de achtergebleven bestaansminimumtrekkers (thans leefloontrekkers genoemd).

Jan Renders is algemeen
voorzitter ACW.



Is deze economische achteruitgang, de sluiting van ondernemingen, de toename van het aantal uitkeringstrekkers dan de schuld van de paars-groene regering? Neen. Is alles wat deze regering onderneemt om het tij te doen keren dan verkeerd? Natuurlijk niet. Zo simplistisch is de situatie niet. Want de politiek heeft geen volledige greep op de markt.

Wij reageren dus niet zoals vele politici doen, die de goede berichten toeschrijven aan het gevoerde beleid en de mislukkingen afwentelen op de internationale conjunctuur. Maar één zaak moet ons wel van het hart: deze regering is *niet* ingegaan op onze vraag naar een voorzichtige en progressieve aanpak inzake de verdeling van de beschikbare middelen. En deze regering heeft van werk *geen* prioriteit gemaakt.

U herinnert zich dat toch ook nog, de communicatie bij het begin van deze legislatuur: het kon niet op! Alles zag er zo rooskleurig uit. In alle gesprekken met de beleidsvoerders vroegen we toen om de beschikbare ruimte aan te wenden voor een sociale politiek, gericht op minder ongelijkheden en een betere bescherming van de meest kwetsbaren in de samenleving.

We betoogden met twintigduizend mensen voor een drastische verhoging van de sociale uitkeringen. Met een vertegenwoordiging van de politieke meerderheid die mee achter onze slogans stapte. Dat gaf hoop.

Maar wat gebeurde er? Een liberaal geïnspireerde belastinghervorming, goed voor 135 miljard Belgische franken, kreeg heel spoedig een akkoord. In het lang en het breed, meerdere keren herhaald, werd de kiezer duidelijk

gemaakt hoeveel de buit zou bedragen. Maar deze belastinghervorming heeft de ongelijkheden vergroot. En dát werd de burger niet zo vaak uitgelegd.

Een kinderloos tweeverdienergezin dat 2.500 euro (100.000 BEF) per maand verdient, hoeft maandelijks ongeveer 40 euro (1.600 BEF) minder belasting te betalen. Een zelfde gezin dat 6.250 euro (250.000 BEF) per maand verdient, hoeft maandelijks ongeveer 140 euro (5.600 BEF) minder belasting neer te tellen. Herverdeling, maar dan omgekeerd.

En het kapitaal blijft verder buiten schot. Ook maar iets gemerkt van een begin van vermogensbelasting? Van het opheffen van het bankgeheim? Van het afschaffen van de aandelen aan toonder? Neen.

Wel gezien: de verlaging van de vennootschapsbelasting. Het schrappen van de hoogste belastingtarieven. En nu onlangs werd weer een nieuwe liberale

ballon opgelaten: de fiscale amnestie van minister Reynders.

Activering gebeurt dus vooral bij uitkerings-trekkers en inactieven. Vaak mensen die het moeilijk hebben om mee te kunnen in deze veeleisende kennissamenleving. Mensen die gehinderd worden door leeftijd, gezondheid, gezinslast of gebrek aan vaardigheden.

Natuurlijk is activering niet per definitie verwerpelijk. Ze kan bijdragen tot ontvoogding en ontplooiing. Ook wij vinden dat mensen mogen aangemoedigd worden om werk te zoeken, om inkomen uit arbeid te verwerven. Maar wij willen dat ook hoge inkomens, kapitaal en vermogens geactiveerd worden. Om meer te investeren in tewerkstelling en

Jan Renders

Deze regering heeft van werk geen prioriteit gemaakt.

”

gemeenschapsvoorzieningen. En om de sociale zekerheid in stand te houden.

Ja, de markt neemt het steeds meer over van de staat. Met meer privatisering, meer deregulering, meer liberalisering en steeds hardere competitie. Een goed geschoolde bovenklasse, bekwaam en assertief, gezond en dynamisch, kan zich misschien wel in zo'n competitieve omgeving inpassen. Maar een steeds grotere groep heeft het er bijzonder moeilijk mee. Een steeds grotere groep valt uit de boot. En een steeds grotere groep zet zich ook dáárdor af tegen de politiek. Omdat deze mensen niet begrijpen dat de politiek hieraan niets kan of niets wil veranderen. Want, zo vragen ze zich af, welke zin heeft de politiek als het toch de markt is die de politiek dicteert.

De schuld voor deze evolutie enkel in de schoenen van de politiek schuiven, zou niet eerlijk zijn. Maar we moeten wel vaststellen dat heel wat politici deze trend van vermarkting veeleer in de hand werken en bespoedigen dan tegen te gaan. Hoe vaak wordt alles wat van de markt komt – deregulering, flexibiliteit, minder belastingen, privatisering... – niet als progressief, als innoverend, als dynamisch voorgesteld? En worden sociale bekwamen zoals goede gemeenschapsvoorzieningen, zorg voor zwakken, sterkere solidariteit, betrokkenheid van middenveldorganisaties... als onvoldoende sexy en conservatief afgedaan?

En zo wordt de democratie meer en meer een onderneming van wat Hugo Camps onlangs zo mooi de *gepocheerde elite* noemde.

DEMOCRATIE

En zo komen we tot de tweede vraag: is het gevoerde beleid een bijdrage ter versterking van de democratie en voor een beter en meer behoorlijk bestuur?

Ook in de politiek wordt meer en meer de markt geïntroduceerd. Individuele politici

komen op een kiesmarkt ten overstaan van individuele consumenten: de kiezers. En dan volgen klassieke recepten van en voor de markt. Ondernemingen willen groeien, nieuwe markten aanboren. En dus dienen ook de kiesomschrijvingen verruimd. Ondernemingen willen hun producten diversifiëren. En dus worden de meest interessante producten, de koppolitici, ingezet

op Kamer en Senaat. Ondernemingen willen een rechtstreekse lijn met de consument, zonder stoorzenders. En dus wordt het belang van de lokale verankering van politici in middenveldorganisaties vervangen door het mediagenieke talent.

Zo wordt het politieke speelveld een markt. Zo worden partijen ondernemingen. Zo worden ideologieën koopwaar. Gemodelleerd door mediadeskundigen. Vastgelegd met opiniepeilingen.

En dus – en dit is voor ons cruciaal – wordt het sociale middenveldmodel langzaam maar zeker vervangen door een liberaal marktmodel: in de praktijk van de dagelijkse communicatie, in de electorale strijd, in de besluitvorming binnen partijen, in de selectie en promotie van het politiek personeel.

Jan Renders

De markt neemt het steeds meer over van de staat. Met meer privatisering, meer deregulering, meer liberalisering en steeds hardere competitie.

”

ACTUALITEIT

Wat ons al meer dan een jaar bezighoudt, is het nieuwe ontwerpdecreet voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Dat is ook een voorbeeld van hoe het niet moet. Er is over dit ontwerp veel gepraat. Er is, over partijgrenzen heen, overleg geweest met politici die het sociaal-cultureel werk genegen zijn. Maar de regering heeft uiteindelijk geen rekening gehouden met de in het veld aanwezige ervaring en deskundigheid. Wel eens te meer lippendienst aan het middenveld, maar zonder de consequenties voor de rekening. Het gevolg is dat én de inhoud van dit decreet niet goed is én het draagvlak voor de realisatie ervan bijzonder klein is.

Het behoorlijk bestuur, bij het aantreden van deze regering aangekondigd als dé grote doelstelling van het beleid (na de justitie-, politie- en voedselproblemen in de vorige legislatuur), is - ik wik mijn woorden - ook niet op alle terreinen een succes te noemen.

Neem nu een domein dat ons heel erg na aan het hart ligt: de huisvesting. Daar hebben vier opeenvolgende ministers - inderdaad al vier, elk jaar een nieuwe - een chaos van gemaakt. Wat in de huisvestingssector is gebeurd, getuigt meer van bestuurlijk wanbeleid dan van beter bestuurlijk beleid. De ontwaarding van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij, het opkloppen van de toverformule publiek-private samenwerking, het doorduwen van het 'primaat van de politiek' hebben hier maar tot één ding geleid: de blokkering van de traditionele huisvestingssector. Het slachtoffer? De gewone man of vrouw die

moeite heeft een huis te huren. De zeventig-duizend wachtenden op een sociale woning. Zij zijn de dupe van dit wanbeleid.

Als militanten voor een rechtvaardige internationale orde zijn we natuurlijk ook bekommerd om de oorlogsdreiging in Irak en het aanslepend conflict tussen Israël en Palestina.

Samen met Pax Christi blijven we hameren op onze stelling dat ontwikkeling niet kan waargemaakt worden door geweld of oorlog. Op het ACW-bestuur hebben we meerdere keren van gedachten gewisseld over de vraag hoe wij een steentje kunnen

bijdragen in de acties voor de wereldvrede. We hebben beslist om ons resoluut te scharen achter het anti-oorlogsplatform Irak. We geven steun aan hen die een Europese tegenmacht willen vormen tegen de oorlogslogica van George Bush en Tony Blair.

Het concept van een zogenaamde preventieve oorlog is gevaarlijk en absurd. Naar onze mening moeten de Europese leden van de VN-Veiligheidsraad deze oorlog radicaal verwerpen.

EN WIJ DAN

Het is onze rol als sociale beweging om onrechtvaardigheden aan te klagen. Om grotere gelijkheid, meer solidariteit en verbondenheid onder de mensen te promoten.

Wij willen een megafoon zijn. Wij willen de bekommernissen, de eisen van onze achterban versterken en met kracht op de politieke agenda zetten. Daarom moeten we, meer dan ooit, luisteren naar de basis en de dialoog aangaan met de mensen.

Jan Renders

De belastinghervorming heeft de ongelijkheden vergroot. En dát werd de burger niet zo vaak uitgelegd.

”

Dat wil *niet* zeggen dat de optelsom van meningen ons programma moet vormen. Dat wil *niet* zeggen dat de publieke opinie altijd zo maar het criterium moet worden van wat recht of onrecht is. Ook *dat* zou populisme zijn. En geen uitzicht bieden op een meer sociale samenleving.

We moeten de moed hebben om ons maatschappelijk project te verdedigen. Om de waarden waarop het stoelt te verduidelijken. En er de zorgen en de bekommernissen van de mensen in te vertalen.

We moeten dat doen in dialoog. Als medestanders, met dezelfde bekommernissen. Samen met de militanten en spilfiguren uit al de aangesloten organisaties, met de beroepskrachten, met onze vrienden in de politiek zullen we hard werken aan een bezielende beweging.

Jan Renders
Wat in de huisvestingssector is gebeurd, getuigt meer van bestuurlijk wanbeleid dan van beter bestuurlijk beleid.

Een beweging die beseft dat wij meer dan ooit nodig zijn om de bikkelharde wetten van de markt, en een samenleving die de sterken sterker maakt en de kwetsbaren kwetsbaarder, te corrigeren.

Een beweging die appél doet op engagement. Die oproept tot solidariteit en inzet voor meer gelijkheid en meer broederlijkheid.

Een beweging die zich niet alleen eisend, maar ook constructief en participatief opstelt.

Een beweging die meewerkt aan de opbouw van een meer gelukkige en meer sociale samenleving, en dit niet alleen opeist van andere instanties.

Een beweging die een droom blijft koesteren van een wereld waar iedereen als gelijke en als volwaardige persoon behandeld wordt.

(*) Slottoespraak op de ACW-raad van 25 januari 2003.